

Futball és irodalom – Krúdy Gyula a margitszigeti lapdajátékon

Régi pesti Sunday

Krúdy Gyula életművének kevésbé ismert darabja az 1919 őszén, a Nemzeti Sport hasábjain megjelent beszámoló a Budapesten állomásozó angol haditengerészek és alkalmi magyar ellenfeleik margitszigeti mérkőzéséről. Pedig ha kicsit utánanézzünk, kiderül, nem a Lapdajáték című tárcsa a szerző egyetlen futballtémában közzétett írása.

„A Dunán, az ó-budai partokon Grand Navy-nek egy lobogós monitora öröklik, Nagybritánia és India valamennyi zászlója kitűzve, mint a legnagyobb ünnepélyeken, a hajóórság ugyanabban a fehér egyenruhában, amelyben ez órában tán a kínai partokon is öröködnék angol tengerészek, míg a szabadnapos hajósok a Margitszigeten rúgják a lapdát – olvasni a néhány héttel korábban újraindult, akkoriban még csak heti rendszerességgel nyomott Nemzeti Sport 1919. október 14-i számában. – Messziről nézem a lapdajátékot, a modern ifjak e villámgyors darutancát, lábszáraknak se regét, amely sereg a sportok legmáramorítóbbikát, a footballt rakja olyan taktusra, hogy a gyakorlatlan szem csak káprázva tudja követni az izmoknak, térdeknek, lábaknak ritmusát. És a küzdelmes táncban, mint valamely drága zsákmány: menekül, szökell, repül, rakéta módjára süvölt, a homlokokon bohóckodva puffan, majd a villámgyors lábaktól űzve, szelek szárnyán tovasuhan a lapda, e korszak aranygyapja, amelyért küzdeni leszálltak diadalmas hajóujkról a világjáró argonauták, az angol hajósok.”

A Margitsziget Krúdy Gyula életének meghatározó színtere volt, 1918-tól több mint tizenkét évet töltött ott a Nagyszálló, a Kisszálló, a nádori nyaraló és az igazgatósági épület

Ő írta a sportról...

„Amelyik nem bír kellő szellemi fegyverekkel, jeles bizonyítványokkal, az a testi erő fensőbbiségénél fogva törtet előre. Ezért van divatban most mindenféle sport.”

„A mindenható sport a mai és legközelebbi társadalmat úgy átalakítja, hogy egy évtized múlva valóban új világot találunk itt. A csodálatos sport, amelyet megszeretni és véle egész életen át foglalkozni megóvást jelent a fiatalok bánataitól, a férfikor csüggedéseitől és az öregség tehetetlenségétől. A testedző sport szenvedélyé váló fokozása a legjobb örökség, amelyet gyermekeinkre hagyhatunk. Nem kerülhet mélyen az élet válságába fiatal ember, akinek legjobb barátja a diszkosz és a kard. (...) A sportok a lélek jegesfürdői, a test örökös orvosai.”

„Egy egész ország letört büszksége emeli föl ismét megalázott fejét, amikor külföldi sürgönyök a magyar sportcsapatok diadalmainak hírért hozzák. Nagyon meg kell becsülni férfiainkat, akik ennek a szegény, fényvesztett magyar névnek ismét dicsőséget és tiszteletet szereznek a messzi országokban.”

A Margitsziget legnagyobb rajongói közé tartozott Krúdy Gyula, itt kedvenc padján, kedvenc romjai előtt

lakójaként. „Itt senki sem tud eleinte aludni, amíg a sziget levegőjét, különöségét, ábrándját valamiképpen meg nem szokta” – jegyezte meg a Jockey Club című regényében, a Hét Bagolyban pedig így vall helyi emlékeiről Zsófia Józsiásnak: „Néztem a hajó lapátkerekéről lehulló ezüstgyöngyöket, belemélyesztettem a tekintetemet a partok sötétzöld sűrűségébe, hallgattam a sárgarigót, megnézegettem a padokra, a fák kérgebe vésett betűket, végigolvastam a kolostor romfalain a feliratokat.” A sziget pajzán titkait kifecseggő szövegekről az Asszonyosságok díjában is szó esik: „... ahol annyi disznóságot követtek el a pesti nők, hogy a vén falakra nem férne fel a történetük.”

Különös metszéspontja a margitszigeti sportkultúrának és a neves írónak a Nemzeti Sportuszodát tervező Hajós Alfréd személye. Mint Kő András Magyar Nemzetben közölt

2003-as írásából kiviláglik, az egy évben (1878) született olimpiai bajnok úszó, BTC-futballista és a Nyíregyháza Pestre költöző író baráti viszonyt ápol, bizonyíték erre a Hajós esküvőjére küldött 1908-as távirat: „Boldogságodban igaz örömmel osztozunk Krúdy és felesége.”

Édesapja halálának negyvenedik évfordulóján, 1973-ban cikket írt a Sportélet című újságnak Krúdy Zsuzsa, amelyben kifejtette, a magas testalkatú, erős testfelépítésű író annak ellenére vonzódott a sporthoz, hogy egy ifjúkori, podolini balesete miatt ő maga nem bontakozhatott ki e téren: „Télen órákat korcsolyáztak a befagyott Poprád folyón. Egy alkalommal messzire kalandozott egyedül, s beszakaadt alatta a jég. Életét egy bátor kékfestő legénynek köszönhetette, aki már a jég alól csáklyázta ki. E kaland után nagybeteg lett, nyaka megsérült, s fejét ettől kezdve kissé ferdén tartotta.”

Az író lányának visszaemlékezése részletesen kitér a szigeti sportélményekre:

„Tizenkét esztendeig éltünk a gyönyörű Margitszigeten, fák, virágok, madarak között. Ha csak tehetjük, sétálgattunk, s nagy érdeklődéssel néztük az atlétákat, evezősokeket, teniszezőket. Nemcsak a jelentős bemutatókat, mérkőzéseket, parádákat, hanem Drjetomszky tréner teniszóráit is.”

Igazolja a családi legendárium állítását a Lapdajáték. Olvassuk tovább az 1919-es Krúdy-tárcát!

„A régi pesti vasárnapi délutánok hangulata tér vissza ez októberi napfényben. Tízszáznyolcvan és a tribünön, nők, férfiak, gyermekek a fák tetején; szegénységet, vesztett hadjáratot, orgyilkos bolsevizmust felejtene az emberi tekintetek,

amelyek a mezőre merednek; felperdül a taps, csattan a néző önfeledt kiáltása, diadal édességes mámore fénysíti a szegény pesti szemeket, amelyek már majd megoakultak az östendős sírásban. És a mezőn némes hévvel, felemelő érzéssel, boldog vetélkedéssel folyik a küzdelem, mint akárcsak öt esztendő előtt.

Régi pesti vasárnap délután! Angol-magyar mérkőzés, amelyhez izgultaban kereste jegyét az előkelő pesti dáma, mint a divatos színházi estélyhez. Amikor alkonyattal megállott a kocsiközlekedés a nagykörúton, mert kiakasztották az újság kirakatába a labdamérkőzés eredményét: betűket és számjegyeket, amelyeknek jelentőségét már tudta a legöregebb pesti ember éppen úgy, mint a legkisebb gyerek.”

A sportág hazai térnyerése más Krúdy-művekben is tükröződik, és egy személyes emlékeknek köszönhetően különös hangsúlyt kap Bárczy István budapesti polgármester, a futball nagy barátja, aki 1909-ben a futballszövetség előtt tartott beszédében a sport nemzetfejlesztő funkcióját emlegette. „Bárczyt, a népszerűt, magam is láttam, amikor az újonnan megnyílt futballpályákon személyesen rúgja az első labdát, és néha olyan sikeresen, mint a legörbébb lábú csatár...” – szerepel A pesti ember öröms napjaiban című elbeszélésben, a Sneider Fáni című írásban pedig ilyen mondatokkal találkozni: „Jön a sportok legmáramorítóbbja, a futball” és „A polgármester rúgja az első labdát a sporttelepeken.” A labdarúgás szerepéről megint csak az 1919-es Nemzeti Sport-cikkben ír a legöbvebben.

„Én magamban azt gondolom e fénylő délután, hogy a nagyranövekedett, szinte világhírű pesti futballisták hamarabb

A MAC öregfiúk-futballcsapata 1903-ban Fotó: fortépan.hu

megtalálják a kézszorítást az ellenséges külfölddel, mint nagyfejű politikusaink. Ezek a fürge, lángolószemű ifjak, akik e vasárnap délután eljöttek a Ferencváros árnyas utcáiból és eljöttek a hajórajok füstözött angol partokról, hogy egy gummilapda körül izmaik játékaival és lelkiük nemes vetélkedésével érintkezzenek, – ezek az ifjú labdarúgók már elfelejtették a közelmúlt háborút; hazájukban legfeljebb az öreg politikusok haragusznak még, de hát azok nem tudnak gölt löni.”

Hasonló gondolatmenetet olvashatunk a Világjáró labdások című 1923-as cikkben, amelyből egyébiránt világossá válik, hogy Krúdy Gyula nemcsak jó barátja, de őszinte rajongója is volt Kiss Gyula szövetségi kapitánynak, a nemzeti csapatot 1921 és 1928 között összesen 42 mérkőzésen vezető edzőnek: „Valamikor a magyar huszár volt az a kalandos levente, aki a hét éves háborúban, sőt Napóleon ellen vívott hadjáratokban a földgolyó másik felére is eljutott. Az elmúlt háborúban megsántult a huszár lova, ő maga nekiöregedett, a világjárás átengedi másoknak: a fürge, hangos, labdás fiúknak, akik a spanyol félszigettől a ködös Stockholmig járnak a világot a labdájukkal, és a régi huszárbraivrok helyett a futball játékokban teszik emlékeztetésé a magyar nevet mindenütt, ahol megfordulnak. Ezeknek a modern világjáró fiúknak a kapitányuk, Kiss Gyula, minden sportoknak jeles atlétája, a szelidképű, csendeskedvű, úri erkölcsű fiatal ember, akinek mostanában talán a legtöbb barátja és híve van Pesten a tegnapi világjárás után.”

Hogy a futball közkedvelt szórakozás, önmagában nem mond sokat. Am ha elolvassuk a Lapdajáték befejezését, megtapasztaljuk: időnként a világpolitika szabályait is felülírja.

„A midshipman (akire mindnyájan emlékszünk a kis műszerészboltból, ahol Boz regényíró úr szerint látócsövén át a tengeri hajókat és Dornbey Florentint figyelte) és a ferencvárosi ifjú hosszú esztendő után először fognak kezét. És a követség postakocsijában mennek haza a képeslapok az elfelejtetetlen Miss Flynak, valamint a hosszú beszámoló levelek ez októberi Sunday bőséges leírásával a fathernek, mothernek. És Londonban és New-Yorkban és Chikágóban, ahol a világlapok obszerválják a földgömb eseményeit: e napokban jelenti először kábel, hogy Budapesten háborúban és bolsevizmuson kívül egyéb érdemleges esemény is történt, angol fiúk lapdázta magyar fiúkkal.”